

הכפר ליפתא – כבישים סביב לו

עונה מומלצת: כל השנה. לכל עונה והקסם שלה.

התאמה: כל המשפחה.

קושי מסלול: קל.

אורך מסלול: כשני קילומטרים.

משך מסלול: ארבע שעות בניחותא.

מפה: מפת סימון שבילים מס' 9, "מבואות ירושלים".

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר פורסמה בשנת 2006)

ציוד נדרש: נעלי הליכה, כובע, מים. ניתן להיכנס לנקבת המעין. לשם כך צריך נעלים להליכה במים ופנס.

הגעה: נוסעים בכביש מס' 1 לכיוון ים המלח. במחלף יגאל אלון פונים ימינה, בשדרות גולדה מאיר. במחלף גולדה מאיר פונים ימינה בדרך צרה שבצידה שלט חום המפנה אל אנדרטת התאומים. בנקודה שבה הדרך מתרחבת לכדי חניה קטנה מימין חונים ומתחילים לצעוד במעלה השלוחה במסלול שסימונו כחול, המפנה אל ליפתא.

• **מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים.**

• **אזהרה:** במהלך הטיוול בליפתא יש להיזהר מבורות ותעלות פתוחות, להימנע מטיפוס על קירות וגגות בשל סכנת מפולת. במקום צומחים סרפדים רבים שהמגע בהם צורב. ככלל – להקפיד שלא לסטות מהשבילים המותווים בבירור.

בעודי פוסע במעלה המשעול המאובק המוביל אל הכפר הנטוש ניחוח אבק, עשבי תבלין וילדות רחוקה עלה באפי. כילד הייתי מגיע לכאן לא מעט. מהלך בשבילים הפתלתלים בין בתי המידות הנטושים, מציץ בסקרנות מהולה בפחד מבעד לפתחי הבתים החרבים, בולש באפלוליתם המיוותמת. באביב הייתי מלקט פרחים, בקיץ נצרבתי ממשוכות הסרפד ובקיץ טעמתי מפירות עצי הבוסתנים העזובים ונדקרתי מקוצי הצבר. שוב ושוב שבתי לשכשך בבריכת המעין, שאז איש כמעט לא בא אליה. עתה, בשלהי עוד יום קיצי מלוהט שיחזרתי את פסיעותיי הנושנות בצעדים גדולים יותר. שנים שלא הייתי כאן. הרבה נותר על כנו והרבה השתנה. פגשתי כאן את לאה, בחורה עלומה שמישהו דאג לרסס את שמה על כתלי הבתים ולהצהיר את דבר אהבתו אליה, פגשתי את נח נחמ נחמן שביד מאומנת שירבט את המנטרה שלו, אך את תשומת לבי משכו בעיקר הכבישים הסוגרים על ליפתא מכל עבר. בילדותי הם טרם נסללו. במקביל לביתורם את הנוף אבד גם הרבה מתמימותי. עתה כבר ידעתי מה פשר הנקבים המוזרים במרכזו של כל גג והחור הגדול שנפער במרכז הרצפה שמתחת. כתובות מרובות שגיאות כתיב כגון: "שטח פרתי הכניסה עשורה", ששורבטו על סלעים וחומות, מבהירות שיש מי שעדיין רואה במקום הזה את רכושו.

מאז 1948 מינהל מקרקעי ישראל הוא בעליו החוקיים של האתר. לאחרונה שוב הוצע למכור חלקות ממנו ליזמים שכוונתם להקים בתי מידות חדשים תוך שימוש חלקי במבנים הקיימים. עיריית ירושלים כבר אישרה את הרעיון ואף מחזיקה בתוכנית. האם בכך יגזר עתידו של אחד הכפרים היחידים שהשתמרו בפרוזדור ירושלים? האם יופקע מהציבור ויהפוך להיות נחלתם של איילי הון או שיצליחו הגופים הירוקים במאבקם להגנה על נכס התרבות הזה?

השביל בו פוסעים מוביל אל חיקו של הערוץ שעל שתי גדותיו בנוי הכפר. במהירה מגיעים אל בין הבתים, שבראשון שביניהם חבויים שרידי בית בד. בקומתו התחתונה רובצים חלקי המפרכה; אותו מתקן גדול היה עשוי אבן עגולה

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום וכתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

גדולה הנחה על הקרקע. מעליה סבבה אבן עגולה אחרת שהייתה רתומה לבהמה או לאדם, וכתשה את הזיתים. ממתקן זה הועבר הרסק אל מתקן סחיטה.

במהלך השוטטות בין הבתים ניתן ללמוד על עושרם של התושבים ואת שיטת הבניה שהייתה נהוגה כאן. כתלי הבתים העשויים אבן מקומית, עבים מאד, כך שהם מבודדים היטב קור וחום. התקרות בנויות בצורת כיפה. בשעתו, לפני השימוש בקורות ברזל ויציקות בטון לא ניתן היה להקים גג שטוח. הכיפה שהוקמה על גבי פיגומי עץ שהוסרו לאחר הקמתה נתנה את הפתרון ההולם.

השבילים כולם מתנקזים בסופו של דבר אל המקום שהיווה נקודת מפגש מרכזית לכל התושבים ואיפשרה את החיים במקום: המעיין. לעיתים פינת חמד זו נותרת מטונפת על-ידי מבקרים ערלי לב. כיף לטבול כאן או לשכשך רגלים. בכל מקרה כדאי להיכנס להליכה קצרה בנקבה. בכלל – זו נקודה טובה לשבת ולהתרווח בה עד שטרדות היומיום חוזרות ועולות.

מהמעין ניתן להעפיל במדרון המערבי אל עבר פתח מרובע של מערה. המערה כנראה הייתה טבעית ביסודה, אך הורחבה בחציבה על-ידי דיירי המקום. בפתחה נטוע עץ מיש, שלפי האמונה הערבית העץ מבריח שדים ורוחות רעות. מפתח המערה נשקפת תצפית יפה על הכפר כולו.

כשחוזרים לרכב אפשר להמשיך בנסיעה בכביש הצר שנסלל לאחרונה במורד נחל שורק. סטייה קטנה ומשולטת היטב מובילה אל האנדרטה לזכר אירועי 11.9. בהמשך הדרך מגיעים אל עיינות תלם. בשנת 1906 הוקמה כאן התיישבות בת של מוצא – בית טלמא. לאחרונה שוקמו כאן בוסתני הפרי שהוזנחו מאז נטישת היישוב באירועי תרפ"ט.

מעיינות תלם ממשיכה הדרך דרומה, אל עבר כביש הגישה המזרחי למבשרת ציון, בסמוך לכביש מס' 1.

המסלול עודכן ב- 15.7.2012

על הזכויות שמורות ליותם יעקבסון ©